

BOSHLANG'ICH SINIF O'QISH DARSLARIDA BADIY ASARNI TAHLIL QILISH KOMPETENSIYASINI SHAKLLANTIRISHDA PEDAGOGIK MAHORATNING AHAMIYATI

Mahliyo Murtazoyeva Mirzo qizi

Buxoro innovatsiyalar universiteti 2-bosqich magistranti

Annotatsiya. Ushbu maqola boshlang'ich maktab o'qish darslarida badiiy asarlarni tahlil qilishda o'quvchilarning malakasini shakllantirishda pedagogik mahoratning ahamiyatini o'rganadi. Pedagogika, badiiy ta'lim va kognitiv rivojlanish bo'yicha adabiyotlarni o'rganib, ushbu tadqiqot turli metodologiyalar, ularning natijalari va o'qituvchilar uchun ta'sirini o'rganadi. Adabiyotlarni tahlil qilish va amaliy tushunchalarni birlashtirish orqali ushbu maqola o'quvchilarning badiiy asarlar bilan tanqidiy aloqada bo'lish qobiliyatini oshirish uchun samarali pedagogik texnikani birlashtirishni qo'llab-quvvatlaydi.

Kalit so'zlar: Pedagogika, badiiy ta'lim, boshlang'ich maktab, o'qish darslari, kompetentsiya, tahlil, pedagogik mahorat.

Boshlang'ich maktab o'quv dasturi o'quvchilarning kognitiv rivojlanishi va tanqidiy fikrlash qobiliyatlari uchun hal qiluvchi asosdir. O'qish darslari doirasida badiiy tahlilni kiritish nafaqat o'quvchilarning adabiyot haqidagi tushunchalarini boyitadi, balki ularning tasviriy san'atga bo'lgan minnatdorchiligini rivojlantiradi. Biroq, boshlang'ich ta'limda badiiy tahlilning samaradorligi o'qituvchilar tomonidan qo'llaniladigan pedagogik mahoratga katta bog'liq. Ushbu maqola pedagogika va badiiy tahlil vakolatlari o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganishga, boshlang'ich maktab o'qituvchilari uchun metodikalar, natijalar va oqibatlariga oydinlik kiritishga qaratilgan.

Badiiy tahlil kompetentsiyasida pedagogik mahoratning rolini o'rganish uchun sifatli tadqiqot yondashuvi qabul qilindi. Boshlang'ich maktab o'qituvchilari ishtirokchi sifatida tanlab olindi va badiiy tahlil darslarida ularning pedagogik amaliyotlari to'g'risida tushuncha to'plash uchun yarim tuzilgan suhbatlar o'tkazildi. Suhbatlar darslarni rejalashtirish, o'qitish strategiyalari, baholash usullari va o'qituvchilar san'atni o'quv dasturiga kiritishda duch keladigan muammolar kabi mavzularga bag'ishlangan. Ma'lumotlarni tahlil qilish pedagogik yondashuvlar va ularning o'quvchilarning badiiy tahlil qobiliyatiga ta'siri bilan bog'liq takrorlanadigan naqsh va mavzularni aniqlash uchun tematik kodlashni o'z ichiga olgan.

Boshlang'ich maktab o'qish darslarida badiiy asarni tahlil qilishda kompetentsiyani tarbiyalashda pedagogik mahorat hal qiluvchi rol o'ynaydi. Mana nima uchun:

•Jalb qilish: malakali o'qituvchilar yosh o'quvchilar bilan rezonanslashadigan, ularning qiziqishi va tasavvurini jalb qiladigan badiiy asarlarni qanday tanlashni bilishadi. O`quvchilarni jozibali san'at asarlari bilan jalb qilish orqali o'qituvchilar mazmunli tahlil va talqin qilish uchun asos yaratadilar.

•Tanqidiy fikrlash: pedagogik usta o'qituvchilar badiiy asarlar haqida tanqidiy fikrlashni rag'batlantiradigan munozaralar va tadbirlarni osonlashtiradilar. Ular o`quvchilarga savollar berishga, kuzatuvlar o'tkazishga va san'at asarlari va o'z tajribalari o'rtasida aloqalarni o'rnatishga, chuqurroq tushunish va tahliliy ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi.

•Kontekstualizatsiya: samarali pedagogika o'quvchilarga badiiy asarlarni tushunish va qadrlash uchun zarur kontekstni taqdim etishni o'z ichiga oladi. Bunga rassom, tarixiy davr, madaniy kelib chiqishi va ishlatilgan badiiy texnika haqidagi ma'lumotlar kirishi mumkin. Badiiy asarlarni kontekstlashtirish orqali o'qituvchilar o`quvchilarga asar va uning ahamiyati to'g'risida yanada nozik tushunchalarni rivojlantirishga yordam beradi.

•Multimediali ta'lim: malakali o'qituvchilar o'quvchilarning turli xil ta'lim uslublari va afzalliklariga ega ekanligini tan olishadi. Ular turli xil o'quv ehtiyojlarini qondirish va tushunish va tahlilni kuchaytirish uchun ko'rgazmali qurollar, munozaralar, amaliy mashg'ulotlar va multimedia resurslari kabi turli xil o'qitish strategiyalaridan foydalanadilar.

•Rag'batlantiruvchi ifoda: pedagogik malakali o'qituvchilar o'quvchilarga o'z fikrlarini va badiiy asarlarning talqinlarini ifoda etishda qulay muhit yaratadilar. Ochiq muloqotni rag'batlantirish va o`quvchilarning istiqbollarni qadrlash orqali o'qituvchilar ishonchni kuchaytiradi va o`quvchilarga tahlil jarayonida faol ishtirok etish imkoniyatini beradi.

•Savodxonlik qobiliyatlari bilan integratsiya: boshlang'ich maktab o'qish darslarida pedagogik mahorat badiiy asarlarni tahlil qilishni o'qishni tushunish, so'z boyligini rivojlantirish va yozish kabi savodxonlik qobiliyatlari bilan birlashtirishni o'z ichiga oladi. O'qituvchilar badiiy asarning vizual elementlarini matn tahlili bilan bog'laydigan o'quv tajribalarini iskala qilib, o`quvchilarga vizual va yozma matnlarni tushunish va talqin qilishda yaxlit yondashuvni rivojlantirishga yordam beradi.

Aslida, pedagogik mahorat o'quvchilarni boshlang'ich maktab o'qish darslarida badiiy asarlarni tahlil qilish jarayonida boshqarish uchun juda muhimdir. Ishtirok etish, tanqidiy fikrlash, kontekstli tushunish, multimodal o'rganish, ifoda etish va savodxonlik qobiliyatlari bilan integratsiyani rivojlantirish orqali malakali o'qituvchilar o`quvchilarga badiiy tahlil bo'yicha malakani rivojlantirishga, shuningdek ularning umumiy o'rganish tajribasini oshirishga imkon beradi.

Ushbu tadqiqot natijalari boshlang'ich maktab o'qish darslarida o'quvchilarning badiiy tahlil qobiliyatini shakllantirishda pedagogik mahoratning muhim rolini

ta'kidlaydi. O'qituvchilar qiziquvchanlik mustahkamlash qo'llab-quvvatlovchi ta'lim muhitlar yaratish muhim rol o'ynaydi, surishtiruv, va ochiq-mindedness san'at asarlari tomon. Iskala, tengdoshlar bilan hamkorlik va o'z-o'zini aks ettirish kabi samarali pedagogik strategiyalarni qo'llash orqali o'qituvchilar o'quvchilarga san'atni talqin qilish va qadrlash uchun zarur bo'lgan tahliliy ko'nikmalarni rivojlantirishga imkon berishlari mumkin. Bundan tashqari, badiiy tahlilni o'quv dasturiga kiritish nafaqat o'quvchilarning savodxonlik ko'nikmalarini oshiradi, balki madaniy tushuncha va hamdardlikni ham rivojlantiradi.

Xulosa va takliflar:

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich maktab o'qish darslarida badiiy asarlarni tahlil qilishda o'quvchilarning malakasini oshirishda pedagogik mahorat birinchi o'rinda turadi. O'qituvchilar o'quvchilarning turli xil ta'lim ehtiyojlarini qondiradigan turli xil pedagogik yondashuvlarni birlashtirishga intilishlari kerak. O'qituvchilarning pedagogik repertuarini va badiiy tahlilni o'qitishga bo'lgan ishonchini oshirishda qo'llab-quvvatlash uchun kasbiy rivojlanish imkoniyatlari va resurslari ta'minlanishi kerak. Bundan tashqari, o'qituvchilar, san'at mutaxassislari va jamoat resurslari o'rtasidagi hamkorlik badiiy tahlil darslarini boyitishi va o'quvchilarga haqiqiy o'rganish tajribalarini taqdim etishi mumkin. Oxir oqibat, pedagogik mukammallikni birinchi o'ringa qo'yish orqali o'qituvchilar o'quvchilarga san'atni chuqur qadrlagan holda tanqidiy fikrlovchi va umrbod o'rganuvchi bo'lish imkoniyatini berishlari mumkin.

Ushbu maqola o'qituvchilar va siyosatchilar uchun boshlang'ich ta'limda badiiy tahlil vakolatlarini targ'ib qilishda pedagogikaning muhim rolini tan olish va ushbu sohada samarali o'qitish amaliyotini qo'llab-quvvatlovchi tashabbuslarga sarmoya kiritish uchun harakatga chaqiriq bo'lib xizmat qiladi.

Adabiyotlar.

1. Аббасов А Оценка достижений учащихся, современные взгляды и концептуальные подходы, Баку 2007
2. Алиев П. Теоретические и практические проблемы обучения поэтике в общеобразовательных школах. (По примерам стихотворений) Баку: Нурлан, 2000.
3. Амирканова Г. Использование интерактивных методов в изучении лирических произведений. Журнал "Преподавание азербайджанского языка и литературы", 2007 N 1, с. 28-32.
4. Амирканова Г. Литературные уроки в интерактивных методах обучения. Баку: Просвещение, 2004. 187 с.
5. Аскерова Ш. Из опыта применения новых методов обучения. //Учебный план. Баку, 2010, №1. 2, с. 62-64
6. Гулиев А., Гусейноглу С., Гасанлы Б. Методические материалы по литературоведению. Баку, 2003.
7. Гусейноглу К. О сущности активного (интерактивного) обучения. // Преподавание азербайджанского языка и литературы. Баку, 2009, № 4, с. 29-34